

natur wyllt
nature isn't neat

LLYFRYN COD GWEITHREDU

Beth yw Natur Wyllt?

Mae'n ffordd amgen o reoli glaswelltiroedd mewn mannau gwyrdd er budd natur drwy greu dolydd a bod yn llai 'taclus'. Mae hyn yn gadael i flodau gwylt a glaswelltau flodeuo a thyfu ac yn creu cynefinoedd gwell i bryfed peillio, fel gwenyn a gloïnnod byw.

PAM YDYN NI EISIAU NEWID RHEOLAETH?

Ar hyn o bryd rydym mewn argyfwng bioamrywiaeth a hinsawdd ac mae Cymru yn un o wledydd y byd sydd wedi dirywio fwyaf o ran natur. Ers y 1980au mae hanner ein holl rywogaethau o bryfed peillio wedi prnhau ac rydym wedi colli 97% o'n dolydd blodau gwylt mewn llai na chan mlynedd. Gall glaswelltiroedd storio cymaint o garbon â choedwigoedd. Mae lleihau'r torri gwair yn caniatáu i blanhigion dyfu systemau gwraidd mwy, storio mwy o garbon yn y pridd a helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd cynyddol. Mae systemau gwraidd gwell yn cynyddu awyru pridd, gan eu gwneud yn fwy treiddiol i ddŵr ac yn helpu i leihau llifogydd.

PAM MANNAU GWYRDD CYHOEDDUS?

Mae seilwaith gwyrdd yn cynnwys parciau, ymyl ffyrdd, coed, mannau gwyrdd amwynder a mwy. Er y gall rhai o'r lleiniau hyn fod yn fach, maent i gyd yn ychwanegu at ardal fawr. Mae seilwaith gwyrdd hefyd yn helpu i greu cysylltiadau ar draws y dirwedd, gan ganiatáu i bryfed peillio symud yn rhydd o flodau i flodau.

Y Dull Natur Wyllt

- Gadewch i flodau gwylt a glaswellt dyfu drwy gydol y gwanwyn mewn cymaint o ardaloedd â phosibl nes eu bod wedi blodeuo a gosodwch hadau yn yr haf.
- Yna, torrwrch a chasglwch y rhai sy'n codi o ddiwedd yr haf i'r hydref.

Mae'r dull hwn yn dilyn cylch bywyd y planhigion, a dyma sut mae dolydd blodau gwylt yn cael eu rheoli'n draddodiadol.

Mae gadael i'r blodau dyfu yn caniatáu i bryfed peillio borthi ar y neithdar a'r pail, gan roi egni iddynt sydd eu hangen i beillio mwy o flodau, gan gynnwys ein cnydau ffrwythau a llysiau. Mae glaswellt hir yn darparu bwyd ar gyfer ceiliogod y rhedyn a gwyfynod, a lloches i famaliaid ac ymlusgiaid bach.

Os caiff eu gadael, bydd glaswelltau a phlanhigion caled (e.e. ysgall a dail dafol) yn dechrau gorboblogi ac yn gwthio allan blodau gwylt mwy sensitif. Mae torri glas-wellt bob blwyddyn yn atal glaswellt rhag mynd yn rhy flaenllaw ac mae cael gwared ar y toriadau yn cymryd rhai o'r maethlon i ffwrdd o'r pridd, gan leihau eu hegri. Gellir cymryd toriadau pellach drwy gydol yr hydref os oes angen, nes bydd y tymor tyfu'n dechrau eto ddechrau'r gwanwyn.

Dros amser bydd blodau gwylt yn dod yn fwy cyffredin a'r ardal yn fwy deniadol, byddwch yn amyneddgar gan y gallai hyn gymryd rhai blynyddoedd.

AMCANION

Creu cynefinoedd sy'n llawn blodau gwylt ar gyfer pryfed peillio ar draws mannau gwyrdd Gwent

Cysylltu ardaloedd o gynefinoedd sy'n bodoli eisoes

Cynyddu amrywiaeth a digonedd o bryfed peillio yng Ngwent

GWANWYN

HAF

HYDREF

TORRI A CHASGLU

Arferion Rheoli Allweddol

DYMA'R ARFERION RHEOLI ALLWEDDOL YN Y DULL NATUR WYLLT,
ER NA FYDDANT YN BERTHNASOL I BOB MAN GWYRDD

DYLID PEIDIO Â THORRI LLEINIAU, YMYLON A DOLYDD TAN YR HAF.

Gall nodi'r ardaloedd hyn gydag arwyddion neu bolion helpu i sicrhau nad ydynt yn cael eu torri'n ddamweiniol a sicrhau bod preswylwyr yn ymwybodol nad yw'r ardaloedd hyn yn cael eu torri'n fwriadol ac nad ydynt yn cael eu hesgeuluso na'u hanghofio.

Os nad yw'n bosibl gadael ardaloedd dolydd heb eu torri tan yr haf, yna bydd gadael lleiniau heb eu torri am fwy o amser nag arfer yn y gwanwyn, neu leihau nifer y toriadau dros y flwyddyn, yn helpu i gynyddu nifer y blodau sydd ar gael ar gyfer pryfed peillio.

Gydag ychydig o dorri gwair, gallwch greu diddordeb ac ymgysylltiad â'ch dolydd:

MANNAU HAMDDEN A SAFLEOEDD PICNIC

Crëwch ddarnau anffurfiol o fannau wedi torri er mwyn i bobl eistedd, ymlacio a chwarae gemau. Gallwch fod yn greadigol yn y meysydd hyn, torrwrch linellau tonnog i'w gwneud yn ddiddorol.

LLINELLAU AWYDD

Lle mae pobl wedi creu eu llwybrau eu hunain drwy gerdded dros y glaswellt, cadwch y rhain yn fyr er mwyn caniatáu i bobl symud yn hawdd.

4

MAE'R DULL NATUR WYLLT YN HYBLYG A GELLIR EI GYMHWYSO I'R HOLL SEILWAITH GWYRDD RYDYCH CHI'N EI REOLI, NEU GAEL EI NODI AR SAIL FESUL SAFLE.

ARDAL HAMDDEN

LLINELL AWYDD

5

Dylid gadael rhai ardaloedd heb eu torri:

CORNELI BLÊR

Ar hyd gwrychoedd neu mewn corneli, crëwch ardaloedd o loches i ddraenogod a slorymod a phryfed i aeafu.

LLINELLAU DIFERU'R COED

Gadewch yr ardal o dan y canopi heb ei thorri, mae hyn yn diogelu'r gwreiddiau ac yn cadw'r goeden yn iach. Cyfunwch linellau diferu'r coed gyda'i gilydd er mwyn creu cysylltedd.

Wyddech chi?

Gall rheoli glaswelltir yn y ffordd hon storio cymaint o garbon â fforestydd?

Gellir torri ardaloedd heb eu torri yn y gwanwyn pan fo'r tywydd fel arfer dros 10°C. Bydd anifeiliaid a phryfed sy'n cysgu dros y gaeaf yn effro ac yn gallu symud i ffwrdd o beiriannau.

CORNEL FLÊR

LLINELL DRIP

CYSYLLTIAD

Efallai y bydd angen torri ardaloedd, sy'n cael eu gadael heb eu torri dros y flwyddyn gyfan, bob 3 blynedd er mwyn lleihau lledaeniad prysgwydd.

Ardaloedd y dylid eu torri'n aml

YMYLON LLWYBRAU A PHALMENTYDD

Mae ffin o tua 1 - 2 metr yn cynnal rhodfa ddiogel ac yn dynodi'r dolydd, gan eu gwneud yn nodwedd

YMLEDIADAU GWELEDEDD

Torrwch ymylon ar gyffyrdd a chylchfannau er mwyn cynnal gwelededd i yrwyr, beicwyr a cherddwyr

HAMDDEN ARDALOEDD

Gwnewch yn siŵr eich bod yn gadael ffin (i bobl sefyll a gwylio) a llwybrau cysylltu er mwyn cael mynediad i'r cae

Os ydych yn bwriadu torri'n aml, os yw'n bosibl o gwbl ceisiwch osgoi ardaloedd sydd â llawer o flodau, ystyriwch a allai'r ardaloedd hyn fod â rheolaeth wedi'i newid yn y dyfodol

TAITH GERDDED CYN TORRI

Cyn torri gwair, dylech gerdded drwy'r ardal i gael gwared ar sbwriel. Mae hyn hefyd yn helpu i adael i unrhyw anifeiliaid bach wybod eich bod yno fel y gallant symud i ffwrdd cyn i chi ddechrau torri

YMLEDIAD GWELEDEDD

YMYL Y LLWYBR

Mwy o Dorri

Llai o Dorri

Strategaethau diwedd tymor

AR DDIWEDD YR HAF GALL FOD NIFER O FANNAU GLASWELT I'W TORRI AC YNA CASGLU'R TORIADAU HYNNY MEWN CYFNOD BYR O AMSER.

MAE'N DDEFNYDDIOL LLEIHOU'N ARAF MAINT YR ARDAL SYDD HEB EI DORRI DROS YR HAF, DRWY DORIADAU AR DDULL CYLCHDRO NEU DORIADAU AR DDULL CYNYYDDRANNOL.

Yna gellir cymryd ymaith beth bynnag sydd ar ôl gyda thoriad a chasglu terfynol ar ddiwedd y tymor.

Mae'r strategaethau hyn yn creu ardaloedd o laswelltir gydag uchderau gwahanol, bydd yr ardaloedd hyn yn ffafrio gwahanol rywogaethau ac yn helpu i gyfrannu at fudd bioamrywiaeth y dull Natur Wylt.

Er y byddwch yn lleihau nifer y blodau gwyllt yn eich mannau gwyrdd, fel arfer mae planhigion yn ail flodeuo ar ôl iddynt gael eu torri, felly bydd porthiant ar gael o hyd i'r pryfed peillio.

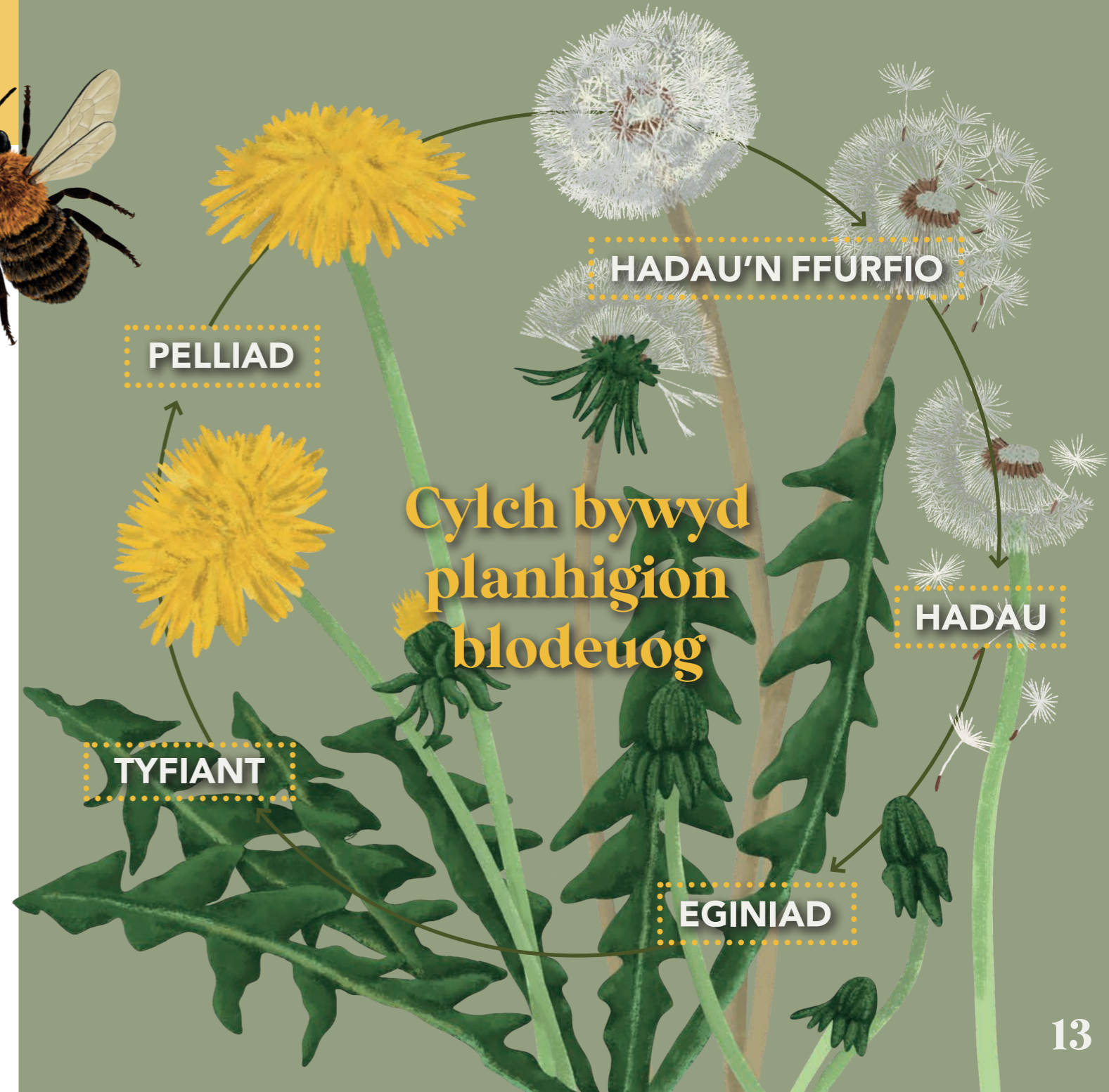
Dylid cychwyn y strategaethau hyn unwaith y bydd y rhan fwyaf o flodau wedi gosod hadau, fel eu bod yn gallu cwblhau eu cylch bywyd a chynyddu nifer y blodau gwyllt y flwyddyn nesaf.

Yn ddelfrydol, peidiwch dorri'r holl weirglodd yn rhy gynnar, y mwyaf y gellir ei adael mewn tir agored at yr hydref, y gorau.

Dylid tynnu ymaith toriadau o'r safle a'u gwaredu fel gwastraff gwyrdd. Mae symud toriadau bob blwyddyn yn raddol dynnu maethion o'r pridd, gan atal glaswellt rhag tyfu'n rhy uchel a gorgysgodi blodau gwyllt mwy bregus.

Os na allwch gael gwared ar doriadau o'r safle, gallwch gael gwared ar symiau bach mewn tomenni ar wahân ar hyd gwrychoedd ac ochrau.

PELLIAD

HADAU'N FFURFIO

Cylch bywyd planhigion blodeuog

HADAU

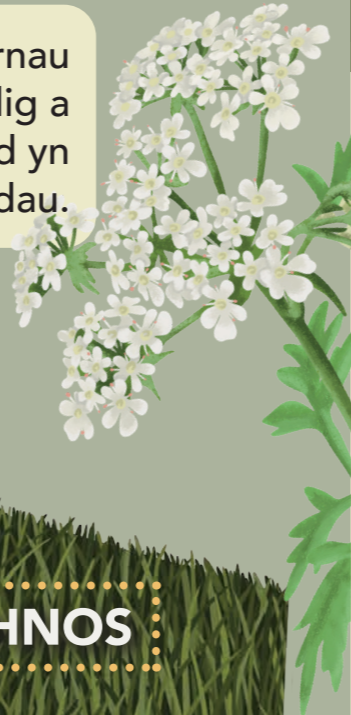
TYFIANT

EGINIAD

Toriadau ar ddull Cylchdro

Torrwch a chasglwch leiniau eraill o laswellt gyda thorrwr uchel, tua bob 8 wythnos yn ystod yr haf.

Mae hyn yn creu darnau o laswellt byr, canolig a thalach, ac ar yr un pryd yn lleihau cyfanswm y toriadau.

+4 WYTHNOS

+6 WYTHNOS

+2 WYTHNOS

TORRI AR ÔL 8 WYTHNOS O DWF

Mae codi uchder y peiriant torri gwair yn diogelu blodau sy'n tyfu'n isel, tra bod yr egwyl rhwng toriadau'n caniatáu i flodau flodeuo rhwng y toriadau.

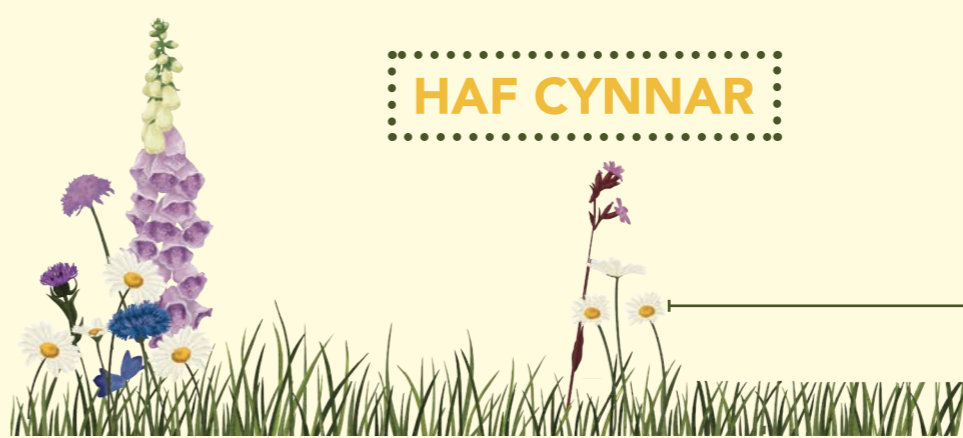
Toriadau ar ddull Cynyddrannol

DIWEDD Y GWANWYN

HAF CYNNAR

DIWEDD YR HAF

Bob 4 i 8 wythnos, torrwrch stribedi neu glytiau o ardaloedd sydd heb eu torri a chasglwch y toriadau, gan weithio tuag i mewn o'r ardaloedd sydd wedi'u torri. Mae'n well dechrau lleihau ardaloedd yn raddol yn yr haf a gallwch barhau i'r hydref. Ar ôl eu torri, gellir cadw'r ardaloedd hynny'n fyr.

Ar hyd llwybrau ac ymylon ffyrdd mae'n well gweithio tuag allan o'r ymyl gan gymryd stribedi llinellol. Gellir ehangu manau hamdden gan ddefnyddio dull cynyddrannol a gall torri leiniau fod yn gyfle i greu mwy o fannau hamdden a phicnic mewn ardaloedd mawr.

Ferne Creative

Darluniau gan
fernecreative.com

Gyda llawer o ddiolch i Grid Gwyrdd Gwent am eu cyfraniad amhrisiadwy i'r prosiect hwn.

GRID GWYRDD GWENT
GWENT GREEN GRID

MERTHYR TYDFIL
County Borough Council
Cyngor Bwrdeistref Siro
MERTHYR TUDFUL

